

Kritisk om norsk narkotikapolitikk

Larsen OM.

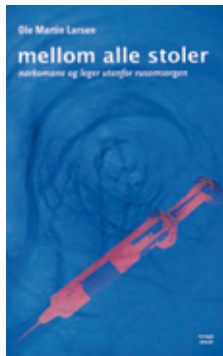
Mellom alle stoler

Narkomane og leger utenfor rusomsorgen.

239 s, ill. Oslo: Forlaget Aktuell, 2008.

Pris NOK 329

ISBN 978-82-92-61108-1

Ole Martin Larsen forteller om leger og rusmiddelmissbrukere som faller utenfor det norske opplegget for lege-middelassistert rehabilitering (LAR). Hans hovedbudskap er at norsk narkotikapolitikk gjennom LAR-systemet

langt på vei bommer på målet. Vi har brukt like mye penger som land det er naturlig å sammenlikne oss med, men har ikke oppnådd samme resultater, som for eksempel nedgang i antall overdosedødsfall. Larsen hevder at tilfeldige regionale forskjeller og moral avgjør hvem som får og ikke får innpass i LAR og hvem som mister plassen – ikke den enkelte misbrukers behov for behandling. Han hevder pengene i for stor grad går til kontroll og byråkrati i stedet for behandling.

Forfatteren er journalist, og *Mellom alle stoler* har artikkelens format, i utvidet form. Han redegjør tidlig for bakgrunnen for sin interesse for feltet og tilkjenner dermed et engasjement vi får respekt for. Teksten er lettlest, og budskapet formidles hovedsakelig gjennom intervjuer – med personer med rusproblemer som av forskjellige grunner ikke er i det offisielle behandlingsapparatet og med behandlere med mer eller mindre marginalisert behandlerrolle. Begge grupper er representert ved folk som har betalt en pris og har erfaringer å formidle. Dette blir imidlertid også bokens balanseingsproblem. Om det finnes leger som har fått urettmessig sterke reaksjoner på sin fornuftige forskrivning av opioider til trengende, betyr ikke det at all opioidforskrivning utenfor LAR er riktig. Og selv om noen LAR-pasienter opplagt urettmessig er blitt kastet ut, betyr ikke det at det alltid er feil å frata en pasient LAR-behandling. Ikke alle narkomane utenfor LAR-systemet og alle leger utenfor «det gode selskap» kan være like gode vitner for Larsens budskap. En del av de intervjuede, ikke minst på beholdersiden, fremstår for oss som nokså fundamentalistiske, og deres standpunkter blir ikke problematisert.

Balansen gjenopprettes noe ved det tross alt brede utvalget av intervjuobjekter: brukere, brukerforening, leger utenfor og leger innenfor behandlingsapparatet, politifolk.

Forfatteren presenterer også en relativt omfattende gjennomgang av den faglige og politiske prosessen rundt utarbeidningen av de forestående nye nasjonale retningslinjene for behandling og rehabilitering. Her fungerer utgivelsen som en oppdatering i et kronglete fagfelt. At det finnes en del faglige unøyaktigheter og feil i referanser og registre, er noe man kanskje får se litt stort på.

Ole Martin Larsen tar med stort og troverdige engasjement for seg et vanskelig fagfelt. Han ser seg selv som varsler for en svakstilt gruppe. Leseren blir utfordret på mange viktige dilemmaer. Med våre reser-vasjoner om en viss «fundamentalisme-faktor» anbefaler vi boken for fagpersoner og andre som interesserer seg for denne delen av norsk rusmiddelomsorg.

Jørgen G. Bramness

Nasjonalt folkehelseinstitutt
Oslo

Harald Sundby

Kalvskinnet legekontor
Trondheim

Refleksjoner om døden, men mest for livet

Chen PW.

Final exam

A surgeon's reflections on mortality. 268 s.

New York, NY: Vintage Books, 2008. Pris USD 14

ISBN 978-0-307-27537-0

Dette er en viktig bok – den angår oss. Ikke fordi temaene (liv og død) eller arenaene (universitet, sykehus og helsevesen) er velkjente, men på grunn av forfatterens utrolige evne til å dele sine egne livsopplevelser og refleksjoner med leseren. Pauline W. Chen tar oss tilbake til medisinstudiet. Vi gjenkjenner de mange velformulerte observasjoner av egne, medstudenters og eldre legekollegers mestringsstrategier når inntrykkene blir for mange og for store på én gang. Hun loser oss gjennom «ups and downs» under sin tid ved Yale University og National Cancer Institute, der hun utdannet seg innen levertransplantasjonskirurgi.

Hele boken er gjennomsyret av forfatterens usedvanlige evne til å beskrive det autentiske og realistiske, ja nesten brutale som utfolder seg der døden møter livet eller livet møter døden – disseksjonskursene i preklinikken, studentens første møter med alvorlig syke og døende pasienter, de akutt livstruende syke barna – sammen med den unge assistentlegen i traumemottaket med blod og søl og forvridde lemmer og kropper eller i hælene på «stansteamet» på hjerteovervåkingen, der et liv er i ferd med å ebbe ut. Vi blir revet med av hennes

beskrivelser, kjenner formalinlukten rive i nesen når hun tar oss med til disseksjons-salen, hører de bjeffende beskjedene i traumemottaket og fornemmer den spesielle odøren i sykerommet etter femte gangs defibrillering.

Likevel er dette bare kulisser. Den egentlige historien fortelles gjennom møter med pasienter. På tross av vår distanse til disse anonyme pasientene og deres sykehistorier er likevel møtene med dem gjenkjennelige. Og fellesnevneren er innsikt og forstand. Dette er forfatterens hovedbudskap: Vi må lære av pasientene våre og deres – ofte dyrekjøpte – innsikt og forstand. Vi må evne å ha to tanker i hodet samtidig – gjøre vårt ytterste for å redde liv, helbrede og berge funksjon når det er mulig og gunnlig (sett med pasientens øyne) og samtidig innse at for noen er det viktigere å få liv og innhold i de talte dager enn dager til livet. Og enda mer: På tross av store institusjoner, tungrodd og uforståelige systemer og vanskelige arbeidsforhold kan hver enkelt av oss gjøre en forskjell, en forskjell som betyr noe for pasienten. *Final exam* handler også om å bry seg, om å bruke seg selv og gi av seg selv. Vi vet det koster. Men forfatteren hevder med tyngde at det gir mer enn det koster. Og hun virker troverdig. Hun snakker ut fra levd liv – selv om hun er «midt i sin egen karriere».

Dette burde bli obligatorisk lesning det første året på medisinstudiet – for både lærere og studenter. Teksten bør tas intravenøst i store doser av alle leger for å komme videre på en god måte i resten av yrkeslivet – enten man arbeider i et operativt fag eller ikke. Arbeider man mest med administrasjon, ledelse eller politikk innen helsevesenet, bør kanskje tørre sakspapirer, tunge økonomirapporter og omorganiserings-skisser legges litt til side til fordel for en kveld eller to med dette stoffet. Det kan være til god hjelp for å se hva det hele egentlig dreier seg om.

Jon Arne Søreide

Seksjon for gastrokirurgi
Stavanger universitetssjukehus

Obligatorisk bok om legeprofesjonen

Molander A, Terum LI, red.

Profesjonsstudier

445 s. Oslo: Universitetsforlaget, 2008.

Pris NOK 499

ISBN 978-82-15-00859-2

Legeprofesjonen møter nå stadig sterkere utfordringer fra samfunnet, pasientene og enkelte helsebyråkratiske kolleger. Autonomien når det gjelder ansvar for og myndighet over virksomheten, profesjonens

egen interne kvalitetskontroll og «pasienten først, deretter økonomien»-prinsippet rystes nå i sine grunnvoller. I denne situasjonen er det viktigere enn noen gang med forståelse av hva som er forutsetningene for at vi kan utgjøre en funksjonell og handlekraftig profesjon til beste for pasienter og samfunn, og hvilke konsekvenser det må få for de prosesser vi er med på i forhold til myndigheter, pasienter og internt blant kolleger. Den foreliggende utgivelse kommer som kallet når det gjelder å fremme en slik forståelse.

23 forfattere fra fagene antropologi, filosofi, pedagogikk, psykologi, sosiologi, statsvitenskap og økonomi (flest fra Senter for profesjonsstudier, Høgskolen i Oslo) har skrevet 25 relativt korte og meget leseverdige kapitler om teoretisk og empirisk kunnskap om profesjonene i vårt samfunn. Siden legeprofesjonen er prototypen på en profesjon, kan alt leses med relevans for nettopp vår yrkesgruppe.

Det er fire deler. Først gjennomgås profesjonsutviklingens historie. Deretter behandles profesjoners betingelser, med kapitler om bl.a. profesjon og kunnskap, profesjon og utdanning, menneskebeholdende profesjoner, profesjonsmoral og profesjon: rett og politikk. Så kommer viktige kapitler om bl.a. profesjon og skjønn, profesjon og tillit, profesjon og kjønn og profesjon, kontroll og ansvar. Etter det behandles sentrale temaer som for eksempel profesjonell utvikling, profesjon og læring og profesjon og identitet. I siste del ser man på profesjoner i et interaksjonistisk, et systemorientert og et kommunikasjonsteoretisk eller maktteoretisk perspektiv.

Forfatterne er preget av en nøktern, empirisk og kritisk holdning, uten å være verken idealiserende eller torpederende i forhold til legeprofesjonen. Flere er kritiske til konsekvensene av public management-modellen. *Profesjonsstudier* kan leses fra perm til perm eller brukes som oppslagsverk. Legeprofesjonen blir i høy grad sett utenfra, kanskje litt i meste laget. Jeg savner flere referanser til den forskningen som de siste ti årene er gjort om leger og medisinstudenter i Norge (f.eks. navn som Gjerløw Aasland, Tyssen, Hjortdahl, Ole Berg og Gude).

En del av stoffet vil være velkjent for de fleste leger. Fordelene med denne utgivelsen er at stoffet presenteres på en så samlet og reflektert måte at det gir grunnlag for å ta standpunkt i ulike stridsspørsmål som vedrører legerollens utforming og legenes virksomhet, ansvar og myndighet. Boken bør snarest kollokveres i sentralstyret og leses fra perm til perm av alle med tillitsverv innenfor Legeforeningen. Det gjelder også dem som deltar i utdanningen av studenter og unge leger og/eller forsker på disse gruppene. Utvalgte kapitler bør være obligatorisk lesning i siste semester av medisinstudiet. Her har vi den profesjons-

kunnskap våre folk må ha om deres meninger skal bli hørt i dagens samfunn.

Per Vaglum

Avdeling for medisinske atferdsfag
 Institutt for medisinske basalfag
 Universitetet i Oslo

Liten verktøykasse

Perera R, Heneghan C, Badenoch D.

Statistics toolkit

112 s, tab, ill. Oxford: Blackwell, 2008.

Pris GBP 13

ISBN 978-1-4051-6142-8

Dette er ment å være en introduksjon til basal forståelse av medisinsk statistikk. Forfatterne hevder at når du har fått grep på innholdet, skal du kunne nok til å ta fatt på tolking og bruk av statistikk i egne forskningsprosjekter. Dette

synes å være et noe i overkant optimistisk løfte.

Førsteintrykket er positivt – blikket fanges av rikelig med fargerike bilder og illustrasjoner, flytdiagrammer, tekstbokser og figurer. Selve teksten er delt inn i en introduksjon til grunnleggende begreper, som beskrivelse og fordeling av data, sannsynlighet og konfidensintervaller, og statistiske tester. Ganske snart blir man introdusert for metodebruk ved randomiserte studier og systematiske oversikter, mens mer «enkle» eller vanlige temaer som pasientkontrollstudier, diagnostiske tester og kohortstudier omtales lenger ut, avbrutt av et kapittel nummer to om systematiske oversikter. Det hele avsluttes med en «statistisk ordbok», som inneholder en hel rekke nyttige ord, begreper og uttrykk og forklaringer på hva disse betyr i medisinsk statistikk.

Inndelingen oppfattes ikke umiddelbart som logisk, og temaene er noe springende. Her er virkelig kun det basale, knappst det grunnleggende, tatt med i hvert kapittel, og som «verktøykasse» synes derfor denne utgivelsen å ha et begrenset arbeidsområde. Den største praktiske nytten ligger i størrelsen (den passer i en hvilken som helst frakkelomme) og i anvendelsen som en tilgjengelig håndbok for raskt å få forklart/oppfrisket enklere statistiske termer og begreper. Selv om det er gitt en del eksempler med illustrasjoner på databehandling i SPSS og Excel, så gir *Statistics toolkit* ikke grunnlag for å starte med egne forskningsprosjekter. Den kan muligens

fungere som en kort introduksjon eller som rask oppfriskning for dem som ikke jobber med forskning i det daglige. Hvis man vil gå mer inn i metodene, må det tyngre verktøy til.

Kjetil Søreide

Kirurgisk avdeling
 Stavanger universitetssjukehus

I knappeste laget

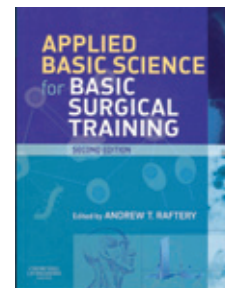
Raftery AT.

Applied basic science for basic surgical training

2. utg. 649 s, tab, ill. London: Churchill

Livingstone Elsevier, 2008. Pris EUR 75

ISBN 978-0-08-045140-4

Dette er annen utgave av en bok som første gang ble utgitt i 2000. Nå er flere forfattere kommet til, og mange kapitler er oppdatert. Innholdet er tilpasset pensum for første del av eksamen

i kirurgi ved The Royal College of Surgeons i Storbritannia, og intensjonen er å formidle de kirurgiske basalfagene til utdanningskandidatene og samtidig gi en rask, eksamenstilpasset oversikt.

Det er to hoveddeler. Den første skal dekke basale prinsipper i patologi og mikrobiologi og omhandler emner som cellenes patofysiologi, inflammasjon, tromboseutvikling, forstyrrelser i vekst og differensiering, immunologi og mikrobiologi. Den siste og største delen omfatter anatomi, fysiologi og spesiell patologi og er inndelt i kapitler etter organsystem. I tillegg er det et kapittel om tilstander hos barn.

Språket er lett tilgjengelig og formen kortfattet. Det er utstrakt bruk av opplysninger – komprimerte fakta til bruk for en eksamenskandidat under tidspress og med velutviklet korttidshukommelse. Dette går nødvendigvis på bekostning av presisjonsnivå og dybde, de fleste emner er ganske summarisk behandlet. Disposisjonen etter pensum fører til gjentakelser, familiær adenomatøs polypose er for eksempel omtalt fem steder på omtrent samme måte. Det er en del feil og mangler, de fleste like bagatellmessige som unødvendige, og det finnes ingen kildeangivelser, unntatt for noen av figurene.

Illustrasjonene er stort sett enkle, stiliserte strektegninger i svart-hvitt, som gir didaktisk klarhet og oversikt, av og til på bekostning av viktige nyanser. Dette er en heftet utgivelse, med ganske god papirkvalitet og tiltalende layout.